

Aaro oppi puhumaan 4-vuotiaana

Neljä vuotta sitten Aarolla oli paha olla. Hän ei oppinut puhumaan. Kovat äänet ja keinuminen sattuivat korviin. Juostessaan hän kompasteli omiin jalkoihinsa. Aaron vanhemmat päättivät kokeilla sensomotorista kuntoutusta.

MERVI JUUSOLA KUVAT **ARI MÄKELÄ**

– Äiti, puhuinko minä ennen jotain vierasta kieltä, kysyy nivalalainen **Aaro Vuolteenaho**, 7, äidiltään.

Äiti nyökkää hymyillen. Kun Aaro oli 4-vuotias, hänen puheensa oli tosiaankin kuin vieraan maan kieltä. Aaro sanoi sanat niin kuin hän todennäköisesti ne kuuli. *Akinto* tarkoitti liikennevaloja ja *öbö* oli maito.

Aaron puheenkehitykseen alettiin kiinnittää huomiota, kun hän oli 2-vuotias. Aaro oli hyvin puhelias, mutta puhe kuulosti niin oudolta, ettei kukaan vieras saanut siitä selvää.

– Me vanhemmat opimme ymmärtämään jonkin verran hänen kieltään. Aaro vaati sitkeästi, että hän saa viestinsä perille, vaikka aikaa kului oikeiden sanojen arvailemiseen. Aaro turhautui ja raivostui, kun häntä ei ymmärretty,

"Äiti, miksi sinä et tehnyt silloin monta vuotta sitten sitä lego-autoa, vaikka minä pyysin ja huusin? Sinä et ymmärtänyt, vaan sanoit, että olet nyt jo hiljaa."

- Mielestäni on toisarvoinen seikka, mistä Aaron kielenkehityksen häiriö johtui. Olemme keskittyneet enemmän kuntoutukseen, Sirpa Vuolteenaho sanoo. Leikissä mukana Aaron sisko Maija

mimisellä ja monipuolisilla leikeillä on myönteinen vaikutus kielenkehitykseen.

Aaro kävi puheterapian lisäksi myös vyöhyketerapiassa. Mutta ongelmat pysyivät.

- Minä en uskonut sitä, ettei Aaron kielenkehitykselle voi tehdä mitään. Seuraavaksi olisin lähtenyt hakemaan apua Ruotsista ja sitten Yhdysvalloista, ellen olisi saanut tietoa Aaron kummitädiltä, joka on lastentarhanopettaja. Hän antoi minulle luettavaksi pinkan koulutusaineistoaan ja kysyi, olisiko siitä jotain apua.

Pinossa oli mukana Suur-Helsingin sensomotorisen keskuksen toisen perustajan, **Veli Laurinsalon** artikkeli. Sirpa Vuolteenaho tunnisti artikkelista monia Aaron tilanteeseen sopivia asioita. Hän otti yhteyttä Laurinsaloon ja sai kuulla sensomotorisen kuntoutuksen uudesta muodoista sekä ADT-metodista, joka on yksi musiikkiterapian sovellus.

- Meille oli sanottu myös vyöhyketerapiassa, että Aarolla on selvää aristusta kuuloherman kohdalla. Ajattelin, että olkoon nämä sensomotorisen keskuksen ihmiset millaisia poppamiehiä ja -naisia tahansa, niin kokeillaan, Sirpa naurahtaa.

Monien oppimisvaikeuksien taustalla on kuulemisen häiriö. Dysfaattisilla, oppimis- ja tarkkaavaisuushäiriöisillä sekä autistisilla ihmisillä aivokuoren kuuloalueet reagoivat poikkeuksellisen voimakkaasti ympäristön ääniin. Useimmiten he kuulevat matalat äänet ja vaikeat taustäänet häiritsevän kovina. He saattavat kuulla sanoja sekä lauseita väärin. ADT-kuntoutuksessa pyritään muokkaamaan kuulohavaintoja ja sensorista kuulojärjestel-

mää siten, että ihminen kuulisi äänet tarkoituksenmukaisesti, oikealla taajuudella.

Poikkeavuudet kuulon herkkyydessä aiheuttavat levottomuutta ja vaikeuttavat toimintaohjeiden noudattamista. Kuulohäiriöt häiritsevät myös lyhytkestoisen muistin toimintaa ja johtavat usein oppimis- ja keskittymisvaikeuksiin.

- Aarolla kuulon herkkyys näkyi arjessa muun muassa siinä, ettei hän halunnut lähteä muskariin, kirkkoon eikä mihinkään paikkoihin, joissa kaikuu tai on meteliä ja enemmän ihmisiä. Aaro ei myöskään viihtynyt traktorin kyydissä eikä suostunut keinumaan. Emme ymmärtäneet, kuinka paljon Aaro kärsi näistä tilanteista. Yritin sitkeästi viedä häntä kerhoihin ja muskariin, vaikka häpesin monesti silmät päästäni, kun Aaro sai raivareita ihmisten keskellä, Sirpa kertoo.

- Kun menimme ensimmäisen kerran tapaamaan sensomotorisen keskuksen ihmisiä, he kysyivät heti, onko Aaro kontannut vauvana. Aaro tosiaankin konttasi hyvin lyhyen aikaa ja nousi nopeasti pystyyn, Timo jatkaa.

Kielen ja motoriikan kehityshäiriöt ovat usein yhteydessä toisiinsa. On hyvin yleistä, että oppimis- ja tarkkaavaisuushäiriöisillä lapsilla on jäänyt vauvana jokin karkeamotoriikan kehitysvaihe vajavaiseksi. Motoriikan harjoituksilla voidaan vaikuttaa myös kielen kehitykseen.

Kuuntelutädin ihmekasetit

Aaron kuulon kuntoutus aloitettiin kuulotutkimuksella, josta kävi ilmi, miten Aaron kuulokäyrä eroaa ihanteellisesta kuulokäyrästä. Sen jälkeen hän sai postissa ensimmäisen, juuri hänen korvilleen sävelletyn musiikkikasetin, jota hän kuunteli iltaisin. Yksilöllisesti muokattu ja suodatettu, synteettinen musiikki aktivoi kuuloratoja biokemiallisesti.

Noin pari vuotta kestäneen kuntoutuksen aikana Aaro sai kuusi erilaista kasettia, joita hän kuunteli mielellään. Aaro sai "kuuntelutädiltä", kuten hän kutsui musiikkiterapeuttia **Nina Alopaeus-Laurinsaloa**, myös terapeuttiselle taajuudelle viritetyn Zorro-satukasetin, jota hän tykkää vieläkin kuunnella autossa.

Sensomotoriseen kuntoutukseen sisältyy myös motoriikkaa korjaavien jumppaliikkeiden tekemistä. Jumppaamisesta Aaro ei perustanut. Äiti sai pistää mielikuvituksensa pe-

kertoo **Sirpa Vuolteenaho**, Aaron äiti.

Kolmevuotiaana Aaro otettiin ensimmäisen kerran pariksi viikoksi hoitoon Oulun yliopistollisen sairaalan foniatrian osastolle.

- Lääkärit sanoivat meille, etteivät he ole koskaan nähneet näin vaikeaa kielenkehityksen ongelmaa, muistelee Aaron isä **Timo Vuolteenaho**.

Raivareita muskarissa

Aaro sai sairaalassa päivittäin puheterapiaa ja hänelle järjestettiin kuntoutuksellinen hoitopaikka päiväkodista. Vanhemmat ovat maanviljelijöitä ja lapset Aaro ja **Maija**, 6, eivät olleet päiväkodissa.

Aaro meni päiväkotiin, sillä ryhmässä toi-

Aaron sensomotorisessa kuntoutuksessa käytettiin apuna räsymattoja, pyörivää toimistotuolia ja isän tekemää tasapainolautaa.

liin, jotta harjoitukset saatiin suoritettua.

– Jumppasimme kesällä pihamaalla. Olimme viidakon eläimiä ja merirosvoja, äiti kertoo hymyillen.

Vuolteenahon perhe matkusti noin parin kuukauden välein 500 kilometriä Nivalasta Helsinkiin, tapaamaan kuuntelutätiä. Sensomotorisen kuntoutuksen lisäksi Aaro jatkoi puheterapiaa ja vyöhyketerapiaa. Lisäksi aloitettiin toimintaterapia ja musiikkiterapia omalla paikkakunnalla. Vanhemmat saivat kritiikkiä siitä, että Aarolla on liikaa terapi-
oita päällekkäin. Äiti oli toista mieltä.

– Vakuutus korvasi Aaron hoitokulut, mutta aikaa ja matkakustannuksia kuntoutukseen tietenkin meni aika paljon. Raha oli meille sivuseikka, kun ymmärsimme, että tämä on hoito, joka mahdollistaa normaalin elämän ja jonka vaikutukset ovat elinikäisiä. Itse asiassa säästimme yhteiskunnan varoja. Paljonko saisi erityiskoulun käyminen, koulukuljetukset ja mahdollinen syrjäytyminen työelämästä aikuisiässä? Kyllä Aarosta olisi helposti saanut peräkammarin pojan, Sirpa toteaa.

Kuntoutus aloitettiin huhtikuussa 2001 ja jo muutaman kuukauden kuluttua äiti alkoi nähdä ensimmäisiä merkkejä edistymisestä, vaikka muut eivät niitä vielä huomanneet. Aaron kömpelyys väheni ja sanat tulivat pittemiksi. Syksyllä Aaro piirsi ensimmäisen kerran kuvan, joka esitti jotain. Aiemmin Aaro oli vain sutannut värikynillä.

– Aarosta tuli paljon iloisempi ja rauhallisempi. Raivarit jäivät lopulta kokonaan pois. Aarolla oli ollut iso ristiriita sisällään, kun hän oli muuten ikäisensä tasoinen, mutta puhui kuin alle 2-vuotias. Ennen ihmiset puhuivat hänelle herkästi kuin pikkuvauvalle. Kerhossa hän sai ”liian lällyjä” tehtäviä, mikä varmasti ärsytti Aaroa, sillä hän on nyt koululaisena luokkansa paras matematiikassa.

Vanhat muistikuvat elivät pitkään Aaron mielessä. Hän ei halunnut paikkoihin, joissa on paljon ihmisiä ja hälinää. Hän oli oppinut, että niissä oli paha olla.

Äiti, miksi et ymmärtänyt?

Nyt Aaro on reipas ekaluokkalainen, joka tykkää koulunkäynnistä, läksyistä ja lukemisesta. Aaro käy tavallista 1.–2. luokkaa pienessä kyläkoulussa.

– Koulunaloitus sujui paljon paremmin kuin osasimme odottaa. Olemme iloisia siitä, ettei Aaroa ole koskaan kiusattu, ei koulussa eikä päiväkodissa, äiti kertoo.

Aaro käyttää kieltä hyvin taitavasti sanoilla leikkien. Isä yrittää houkutella Aaroa kertomaan harrastuksistaan.

– Eilen oli vielä harrastus, mutta tänään se harrastus rikottiin, Aaro kertoo.

Hän vinoilee isälleen, joka meni tasoittamaan pihalle rakennetun hyppyrimäen liian matalaksi.

– Missäs sinä käyt aina keskiviikkoisin? isä yrittää.

– Bahrainissa, formuloista tykkäävä poika vitsailee.

– Etkä käy, vaan partiossa, isä naurahtaa.

Aaro käy kerran vuodessa tapaamassa ”kuuntelutätiä” Helsingissä. Vyöhyketerapiaa hän jatkaa kerran kuussa ja musiikkiterapeutti käy pitämässä musiikkituokion hänen luokassaan kerran viikossa.

Kipeitä muistoja on itketty pitkään.

– Aaro on alkanut joskus itkeä, että äiti, miksi sinä et tehnyt silloin monta vuotta sitten sitä lego-autoa, vaikka minä pyysin ja huusin, mutta sinä et ymmärtänyt, vaan sanoit, että ole nyt jo hiljaa. ■

Mitä tarkoittaa ADT?

➤ Musiikkiterapeutti Nina Alopaeus-Laurinsalo toi ADT-kuntoutuksen (Auditory Discrimination Training) Suomeen jo yli kymmenen vuotta sitten. Kuntoutusta on pidetty pitkään vaihtoehtohoitona. Vasta viime vuosina lääkärit ovat alkaneet kiinnostua laajemmin tästä hoitomuodosta.

– Kun aloitin, eräs kokenut kollega neuvoi minua sopeutumaan siihen, että uusien asioiden läpivieminen kestää Suomessa yleensä vähintään kymmenen vuotta. Niinhän sen pitääkin olla, kun on kyse pääasiassa lasten kehityshäiriöiden hoitamisesta. Luottamus pitää ansaita kovalla työllä, Alopaeus-Laurinsalo toteaa.

Kaikki sai alkunsa siitä, kun Alopaeus-Laurinsalo sai asiakkaakseen autistisen lapsen, jonka kuulon prosessointia oli hoidettu Sveitsissä musiikin avulla. Alopaeus-Laurinsalo kiinnostui asiasta ja otti yhteyttä sveitsiläiseen instituuttiin, jossa lapsi oli saanut hoitoa. Asioiden etenemistä hidasti kuitenkin se, että instituutissa järjestettiin koulutusta vain ranskaksi ja saksaksi.

Samoihin aikoihin Ruotsissa asuvat sukulaiset lähettivät hänelle sattumalta mielenkiintoisen lehtiartikkelin sensomotorisesta keskuksista, joka toimi Etelä-Ruotsissa, Mjölbyn kunnassa. Siellä oli yhdistetty ADT, sensomotoriset harjoitukset sekä näköjärjestelmän kuntoutus. Alopaeus-Laurinsalo lähti tutustumaan keskukseseen ja päätti sen sileän tien, että opiskelisi tämän kuntoutusmuodon asiantuntijaksi.

– Kuntoutuksella tehostetaan kuuloaistin, tasapainon, refleksijärjestelmän ja visuaalisen järjestelmän yhteistoimin-

taa. Ensimmäinen merkki kuntoutuksen edistymisestä on yleensä se, että käsi-ala paranee. Kielen oppiminen tehostuu, sanavarasto laajenee ja muisti paranee. Muutokset näkyvät yleensä myös sosiaalisen vuorovaikutuksen paranemisena.

Tyypillisiä syitä hakeutua kuntoutukseen ovat keskittymisvaikeudet, lukihäiriö, dysfasia, ADHD ja autismi.

– Neurologista häiriötä tai vammaa emme pysty poistamaan, mutta aistia ja voidaan aina treenata. Kuntoutus perustuu kotona tehtäviin harjoituksiin. Jos harjoitukset jäävät tekemättä, kuntoutus ei tehoa. Kaikissa tapauksissa ei päästä yhtä täydelliseen tulokseen. Mutta aina on päästy lähtökohdasta paljon eteenpäin, Alopaeus-Laurinsalo sanoo.

Kuntoutus kestää keskimäärin 8–12 kuukautta, jonka aikana kuunnellaan yleensä 2–3 kasettia. Kuntoutuksen hinta on noin 1 500–2 000 euroa.

Sensomotorisessa keskuksessa hoidea-
taan kaiken ikäisiä asiakkaita.

– Usein käy niin, että kuntoutukseen tulee ensin lapsi ja sitten vanhempi perässä.

Keskuksen asiakkaina on myös huippu-urheilijoita ja muusikoita, jotka haluavat parantaa suorituksiaan.

– Teini-ikäisiä poikia on joskus vaikea motivoida sitoutumaan kuntoutukseen, koska heille on kertynyt niin valtavasti negatiivisia kokemuksia. Sanon heille, että tämä on sellainen paikka, jossa saat-
taa kävellä urheilun suomenmestareita vastaan. Täällä ei laiteta kenellekään luuserin leimaa otsaan.